

довгостроковій перспективі. Зниження ціни та збільшення витрат на рекламу можна розглядати як традиційні інвестиційні проекти, а мотив підприємства по реалізації цих інвестиційних проектів тобто по розширенню свого сегменту ринку залежатиме від очікуваної ставки доходності інвестиційних потоків. Отже, чим вище ставка доходності інвестиційних потоків, або чим вище обсяги прибутку від розширення сегменту ринку, тим сильніше мотив по їх впровадженню. З точки зору власників бізнесу, очікувана ставка доходності за цими інвестиційними проектами завжди буде вищою для підприємства з високим левериджем через проблему з недостатнім фінансуванням. Саме тому, більшість інноваційних продуктів спочатку фінансується на основі краундфандінгу та краундінвестинг, а згодом використовується великими підприємствами. Таким чином, високий рівень боргового навантаження призводить до зниження ставки доходності і, відповідно, робить підприємство менш агресивним а конкурентній боротьбі щодо розширення сегменту ринку, а боргове навантаження впливає на конкурентну динаміку в галузі.

Список використаних джерел

1. Shabarshin A.A., Fomin F.V. (2017) Razrabotka investitsionnoy strategii dlya innovatsionnyh chastnyh kompaniy rannikh stadiy na primere fi ntekh-startapa [Development of an investment strategy for innovative early stage private companies by the example of a fin-tech startup]. Globalnye rynki i fi nansovyy inzhiniring. 4. (1). – 45-56. doi: 10.18334/grfi .4.1.38027
2. Кузьмін О.Є., Жежуха В.Й.,Городиська Н.А.(2014) Іноземний досвід інжинірингової діяльності. Проблеми економіки. (3), 240-245.
3. Гришова І.Ю., Якайтис І.Б. (2018). Державна політика щодо реалізації механізмів управління інноваційним розвитком освіти та науки в Україні. Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України, (2),87-93. Retrieved із <https://instzak.com/index.php/journal/article/view/770>
4. Gryshova, I. Yu. Naumov O. B., Shabatura T. S. (2016) Brand capitalization as a tool to maximize business value. Науковий вісник Полісся. (3), 168-175.
5. Gryshova I., Mityay O., Stoyanova – Koval S.(2016)The estimation of enterprise trade name competitiveness.Науковий вісник Полісся .(2), С 85-91

Алла Ужва

д.е.н., доцент

доцент кафедри обліку та оподаткування
Миколаївський національний університет
ім. В.О. Сухомлинського

Лідія Гуцайлюк

к.е.н., доцент

доцент кафедри обліку та оподаткування
Миколаївський національний університет
ім. В.О. Сухомлинського

КОНЦЕПЦІЯ ОБЛІКУ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Матеріалізація глобальних наукових ідей у галузі створення нових технологій, техніки, конструкційних та інших видів матеріалів зумовлює вкладення коштів в інтелектуальну власність, тобто придбання інтелектуальних товарів і послуг з метою їх подальшого використання у підприємницькій діяльності. Саме це сприяє тому, що результати науково-технічної творчості користуються значним попитом як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Даний товар є ніщо інше, як витвір людського розуму й таланту, тобто результат інтелектуальної діяльності людини.

Нематеріальні активи підприємства є новим об'єктом спостереження, обліку, економічного аналізу, управління в господарській практиці. Питома вага їх в загальній величині активів вітчизняних господарюючих суб'єктів порівняно із зарубіжними надзвичайно низька. Наявність нематеріальних активів у складі майна характеризує обрану господарюючим суб'єктом стратегію як інноваційну.

Питання бухгалтерського обліку нематеріальних активів знайшли своє відображення в наукових працях вчених: Бутинця Ф.Ф., Лишиленко О.В., Олійника О.В., Білухи М.Т., Подольського В.І., Дороша Н.І., Усача Б.Ф. та інших дослідників. Розвиток «нової економіки», трансформація та удосконалення економічних і правових відносин у державі, зміна зовнішніх факторів вносять корективи до даного об'єкта бухгалтерського обліку, що зумовлює необхідність адекватного реагування на ці зміни.

Відповідно до П(С)БО 8 «Нематеріальні активи», нематеріальний актив – це немонетарний актив, який не має матеріальної форми та може бути ідентифікований. Нематеріальний актив відображається в балансі, якщо існує ймовірність отримання майбутніх економічних вигод, пов'язаних із його використанням, та його вартість може бути достовірно визначена [3]. Аналогічне визначення нематеріальних активів наводиться в міжнародному стандарті бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи», згідно з яким нематеріальний актив – немонетарний актив, який не має фізичної субстанції та може бути ідентифікований [2]. Згідно з МСБО 38 «Нематеріальні активи» не визнаються нематеріальними активами витрати на внутрішньо генеровані бренди, які не можна достовірно оцінити та відділити від вартості гудвілу, створеного всередині компанії. Якщо ж індивідуальну справедливу вартість активів можна достовірно оцінити, активи можна визнавати нематеріальними за умови, якщо їх можна ідентифікувати та вони мають визначені строки корисної експлуатації [2]. Отже, основними взаємообумовленими і взаємопов'язаними компонентами, які характеризують економічний зміст цієї категорії активів є: немонетарність, нематеріальність, ідентифікованість, підконтрольність, достовірна оцінка, можливість отримання економічних вигод у майбутньому, наявність документів на право власності, реальна участь у фінансово-господарській діяльності підприємств.

Бухгалтерський облік як основна система, яка забезпечує прийняття управлінських рішень, повинна мати відповідний методологічний інструментарій для відображення нематеріальних активів з метою задоволення зростаючих потреб заінтересованих користувачів. В умовах сьогодення конкурентоздатність підприємств України залежить від впровадження науково-технічних досягнень у господарську діяльність, що викликає необхідність обліку окремого виду ресурсів – нематеріальних активів.

Виділяють наступні проблеми в веденні бухгалтерського обліку нематеріальних активів в Україні:

- відсутність гармонізації між законодавчими актами, що регулюють використання інтелектуальної власності і нормативним забезпеченням бухгалтерського обліку в Україні;
- відсутність єдиної економічної класифікації нематеріальних активів;
- відсутність інформації про всі нематеріальні активи, наявні на підприємстві, що призводить до заниження вартості під час об'єднання підприємств, їх приватизації та реструктуризації;
- відсутність науково-обґрунтованої методики оцінки різних видів об'єктів інтелектуальної власності;
- відсутність чіткого порядку визначення та різноманітність трактування поняття «нематеріальні активи» в економічній літературі;
- неможливість визначення строку служби окремих видів нематеріальних активів, що унеможливує їх амортизацію;
- першочергове визнання об'єктів права інтелектуальної власності, об'єктів права користування ресурсами та інших виключних прав нематеріальним активом;

– проблема сприйняття нематеріальних активів як невідчутних об'єктів, що зумовлює в багатьох випадках ефективно управляти такими активами, а також необхідність зміни методик контролю за їх використанням;

– швидка зміна справедливої (ринкової) вартості нематеріальних активів, що не завжди може бути вчасно виявлена і врахована для проведення переоцінки бухгалтерами.

Такі нематеріальні активи, як рівень якості управління, надійність покупців, внутрішньогенерований гудвіл, торговельні таємниці, висока кваліфікація працівників, наукові дослідження до сьогодні не відображаються в балансі, хоча багато зарубіжних авторів вважають за доцільне визначати їх у складі активів. Аналіз діючої практики бухгалтерського обліку нематеріальних активів виявив недоліки щодо порядку відображення в обліку створення та придбання нематеріальних активів. Для оптимального вивчення стану обліку операцій нематеріальних активів необхідно витрати на створення торгових марок включати до первісної вартості відповідних об'єктів нематеріальних активів з подальшою капіталізацією.

ПСБО 8 «Нематеріальні активи» визначено, що до критеріїв визнання нематеріальних активів належать: імовірність отримання економічних вигід, пов'язаних з їх використанням; достовірна оцінка їх вартості [3]. Для нематеріальних активів, створених власними силами, спектр критеріїв доповнюється наявністю намірів, технічних можливостей та ресурсів для доведення відповідних об'єктів до стану, в якому вони придатні для використання або реалізації. На нашу думку, застосування цих критеріїв дозволяє провести визнання активів, проте не дозволяє визначити, що вони є нематеріальними. Тобто вітчизняними стандартами закріплений пріоритет первинності визнання ресурсів активами, що дозволяє поіменувати такі критерії як загальні. Оцінка нематеріальних активів з моменту прийняття національного стандарту до сьогодні залишається одним з найбільш дискусійних та проблемних критеріїв. Труднощі оцінки викликані відсутністю вичерпного переліку витрат, які можна зараховувати до первісної вартості об'єктів нематеріальних активів. Як відомо, залежно від виду витрат їх можна зарахувати до вартості нематеріального активу або на витрати діяльності. До витрат, які створюють такі проблеми, можна зарахувати: витрати на наукові та патентні дослідження, оцінювання об'єктів нематеріальних активів, маркетингові дослідження ринку нематеріальних активів. Зокрема, віднесення витрат на дослідження до складу витрат періоду за умови, що в подальшому на етапі розробки буде отримано нематеріальний актив, бачиться не виправданим, оскільки призводить до штучного заниження первісної вартості об'єктів, створених власними силами.

Поряд з цим чимало об'єктів потребують достовірного встановлення справедливої вартості, що з огляду на умовність існування в Україні активного ринку нематеріальних активів, становить надскладну практичну проблему. Перспективними для застосування в даному випадку є рекомендації міжнародних стандартів оцінки, якими передбачено три базових підходи: витратний, дохідний та ринковий. Вибір конкретного методу має передбачатися в обліковій політиці підприємств та враховувати його можливості щодо емпіричної реалізації.

Потреба вдосконалення класифікації нематеріальних активів диктується дублюванням класифікаційних ознак в межах, передбачених нормативно-правовим полем, доцільним є виокремлення мінімальної кількості типологічних ознак, які дозволяють розмежовувати об'єкти нематеріальних активів. Це є передумовою раціональної організації синтетичного та аналітичного обліку, виходячи з індивідуальних потреб підприємства. Для ведення податкового обліку можливо провести класифікацію об'єктів за групами: нематеріальні активи виробничого або невиробничого призначення.

Незважаючи на колосальні трансформаційні перетворення системи бухгалтерського обліку в Україні, до сьогодні ще не створена єдина методологія документування й аналітичного обліку операцій з нематеріальними активами. Вдосконалення первинного обліку нематеріальних активів повинно відбуватись у напрямках посиленого змістовного навантаження під час розроблення конкретної форми з метою забезпечення відображення

всіх особливостей кожного об'єкта права інтелектуальної власності. Специфіка нематеріальних активів висуває певні вимоги до інформаційного змісту первинних документів, якими оформлюються господарські операції: з придбання, створення, введення в експлуатацію, модифікацію і вибуття об'єктів.

Список використаних джерел

1. Куцик П.О., Дрогобицький І.М., Плиса З.П., Скоп Х.І. Облікова концепція управління вартістю нематеріальних активів підприємства : монографія. Львів. Растр-7, 2016. 268 с.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 38 «Нематеріальні активи» від 1 січня 1999 р. (зі змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.com.ua>
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи». Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 1999 року № 242 (зі змінами та доповненнями) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nibu.factor.ua>
4. Пуцентейло П.Р. Аналітичне забезпечення діяльності підприємства. Сталий розвиток економіки. 2015 № 1 (26). С. 168–174.
5. Пуцентейло П.Р. Інформаційне забезпечення аналітичної діяльності в управлінні підприємством. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. 2015. Вип. 11. С. 224-232.
6. Язлюк Б. Застосування диверсифікації при реалізації інвестиційно-інноваційної стратегії підприємства. Наука молода. 2010. № 14. С. 198-202.
7. Yazlyuk B., Guley A., Brukhanskyi R., Shovkopliias H., Shvydka T. Basic principles of financial markets regulation and legal aspects of the legislative requirements. Investment Management and Financial Innovations. 2018. 15(1). 337-349.

Людмила Уніят

к.е.н., доцент, докторант

Тернопільський національний економічний університет

**УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЄЮ ВИРОБНИЦТВА
В АГРАРНОМУ СЕКТОРІ ЗА ДОПОМОГОЮ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

В усьому світі стрімко розвивається цифрова економіка, яка надає суттєві переваги у зростанні ВВП країни та бізнесу. Саме цифрова економіка, як свідчить література [1, 2, 3, 7], сприяє поліпшенню соціально-економічного рівня життя суспільства у сучасному світі, здатна стрімко підвищити ВВП країни.

Проблема формування цифрової економіки у галузях промисловості і АПК активно дискутується у працях вітчизняних науковців, зокрема: Л.Кота, С. Коляденко, І. Маліка, Н. Мешко, А. Філіпенка, О. Джугова та інших.

Запровадження цифрової економіки в Україні фактично здійснюється на основі розвитку комунікаційних та інформаційних мереж. Слід зазначити, що цифрова інфраструктура в Україні перебуває на стадії розвитку і значно поступається провідним країнам світу. Про це свідчать цифри Speedtest net, позиції України в світі за показниками якості інтернет з'єднання наймовірно низькі – 114 місце за якістю мобільного інтернету та 45-те – за якістю широкосмугового інтернету [1].

З метою прискорення розвитку цифрової економіки в Україні, Кабмін прийняв «Концепцію розвитку цифрової економіки і суспільства України на 2018-2020 роки» та затвердив план заходів щодо її реалізації. Прем'єр – міністр запевняє, що завдяки розвитку цифрової економіки до 2021 року можна забезпечити додаткові 5 % до ВВП України, залучити нові інвестиції, збільшити робочі місця [3].